

Sokratik Sorgulama Tekniđi

Sorgulamaya Sokrat tarzı yaklaşım, muntazam, düşünceye dayalı konuşma uygulamasını temel alır. Yunan eski filozofu/öğretmeni Sokrates, düşünmeye dayalı sorgulamanın muntazam uygulamasının, öğrencilerin fikirleri mantıklı bir biçimde incelemelerini ve bu fikirlerin geçerliliğini belirlemelerini sağladığına inanıyordu. Bu teknikte, öğretmen öğrencilerle konuşmaya dahil olmak için, konuyu umursamadığını itiraf eder. Bu 'hareketli sessizlik' ile öğrenci konuyla ilgili olası tüm bilgileri geliştirir.

Sokratik sorgulama tekniği, fikirleri derinlemesine incelemenin bir yoludur. Tüm seviyelerde kullanılabilir ve tüm öğretmenler için yararlı bir araçtır. Bir ünite ya da proje içinde farklı noktalarda kullanılabilir. Sokratik sorgulama kullanarak, öğretmenler öğrencilerinde bağımsız düşünmeyi geliştirebilir ve öğrendikleri şeylerin aitliğini onlara verebilirler. Öğrenciler içeriği kendi düşünceleri ve çevrelerindeki düşünmeleri aracılığıyla düşünürken, görüşürken, tartışırken, değerlendirirken ve analiz ederken, üst düzey düşünme becerileri mevcuttur. Öğrenmenin tamamen yeni bir yüzü olabileceği için, bu tür sorular hem öğretmen hem de öğrencinin tarafında biraz pratik gerektirebilir.

Sokratik Sorgulamayı Kullanmaya Yönelik İpuçları:

- Konuşmaya anlam ve yön veren anlamlı sorular planlayın.
- Bekleme zamanı kullanın: öğrencilere cevap vermeleri için en az otuz saniye verin.
- Öğrencilerin cevapları üzerinde iz sürün.
- Araştırmaya yönelten sorular sorun.
- Tartışılan kilit noktaları, düzenli aralıklarla yazıda özetleyin.
- Mümkün olduğunca fazla öğrenciyi tartışmaya çekin.
- Öğrencilerin, öğretmenin ortaya attığı araştırmaya yönelten sorular aracılığıyla bilgileri kendi kendilerine keşfetmelerine izin verin.

Sokratik Soru Türleri ve Örnekleri

Sokratik sorgulama tekniği, farklı tür sorular içerir. Bunun bazı örnekleri:

Sokratik Soru Tipi	Örnek
Açıklama Soruları	<ul style="list-style-type: none">• _____ ile ne demek istiyorsunuz?• Bunu başka bir şekilde ifade edebilir misiniz?• Sizce temel konu nedir?• Bize bir örnek verebilir misiniz?• Bu noktayı daha da genişletebilir misiniz?
Önceki bir soru ya da konuyla ilgili sorular	<ul style="list-style-type: none">• Bu soru niçin önemlidir?• Bu sorunun cevaplanması kolay mıdır zor mudur? Niçin böyle düşünüyorsunuz?• Bu soruya dayanarak, hangi varsayımlarda bulunabiliriz?• Bu soru bizi diğer önemli konu ve sorulara götürebilir mi?
Varsayım Soruları	<ul style="list-style-type: none">• İnsanlar niçin bu varsayımda bulunurlar?• _____ burada neyi varsayar?• Bunun yerine ne varsayabiliriz?• _____ farzediyor gibisiniz.• Sizi doğru anlıyor muyum?

Sebeup ve kanıt soruları	<ul style="list-style-type: none"> Buna ne bir örnek oluşturur? Bunun doğru olduğunu niçin düşünüyorsunuz? Başka hangi bilgilere ihtiyaç duyarız? Sebebinizi bize açıklar mısınız? Nasıl bir akıl yürütmeyeyle bu sonuca vardınız? Bu kanıttan şüphelenmeniz için bir sebep var mı? Sizi buna inandıran nedir?
Köken ya da kaynak soruları	<ul style="list-style-type: none"> Bu fikri nereden edindiniz? Böyle hissetmenize ne sebep oldu? Bu sizin fikriniz mi yoksa başka bir yerden mi duydunuz? Hep böyle mi hissettiniz? Fikriniz birisinden ya da birşeyden etkilendi mi?
Öneri ve sonuç soruları	<ul style="list-style-type: none"> Bunun nasıl bir etkisi olur? Bu gerçekten mi yoksa muhtemelen mi olabilir? Alternatifi nedir? Bununla ne ima ediyorsunuz? Bu olsaydı, sonuç olarak ne olurdu? Niçin?
Bakış açısı soruları	<ul style="list-style-type: none"> Başka insan grupları bu soruyu nasıl cevaplardı? Niçin? _____’in yapacağı itiraza nasıl cevap verebilirsiniz? _____’a inanan birisi ne düşünebilir? Alternatifi nedir? _____ ve _____’nin fikirleri nasıl benzer ve farklıdır?

Sokratik Sorgulama Örneği

Bu sorgulama diyoloğu, üniteye başlandıktan sonra ilerlerken gerçekleşir:

Öğretmen: Küresel iklimimize ne oluyor?

Ahmet: Daha da ısınıyor.

Öğretmen: Isındığını nereden biliyorsunuz? Cevabınızı desteklemek için hangi kanıtlarınız var?

Ahmet: Sürekli haberlerde. Eskiden olduğu kadar soğuk olmadığını hep söylüyorlar. Bu rekor sıcaklık günlerini geçiriyoruz.

Öğretmen: Başka kimse bu tür bir haber duydu mu?

Onur: Evet. Bunu gazetede okudum. Sanırım buna küresel ısınma diyorlar.

Öğretmen: Küresel ısınmayı haber spikerlerinden öğrendiğini mi söylüyorsun? Küresel ısınmanın gerçekleştiğini bildiklerini mi varsayıyorsun?

Yasemin: Bunu ben de duydum. Korkunç. Kuzey kutbundaki buzullar eriyor. Hayvanlar yurtlarını kaybediyorlar. Sanırım haber spikerleri bunu, konuyu araştıran bilim adamlarından öğreniyorlar.

Öğretmen: Eğer durum buysa ve bilim adamları haber spikerlerine söylüyorsa, bilim adamları nereden biliyor?

Cem: İklimi ölçmek için araçları var. Dünyanın sıcaklığını ölçen araştırmalar yapıyorlar.

Öğretmen: Sizce bilim adamları bunu ne kadar süredir yapıyor?

Kerem: Muhtemelen 100 yıldır.

Emre: Belki ondan biraz daha fazla.

Öğretmen: Aslında, yaklaşık 140 yıldır inceleniyor. Yaklaşık 1860’lardan beri.

Yasemin: Yaklařtık.

Öğretmen: Evet. Nereden bildiniz?

Kerem: Sadece aletlerin var olduğu ve bilim adamlarının bu şekilde iklimi ölçme araçlarının olduğu zaman olduğunu hesap ettim.

Öğretmen: O zaman, bu grafikte son 100 yılın iklimine bakarak, dünyanın iklimi hakkında ne söyleyebiliriz?

Pelin: 20'nci yüzyıl önceki yüzyıllardan çok daha sıcak hale gelmiştir.

Öğretmen: Niçin olduğu konusunda hipotez kurabilir miyiz?

Pelin: Tek kelime: kirlilik

Öğretmen: Kirliliğin sıcaklığın yükselme sebebi olduğunu söylerken, neyi varsayıyorsun?

Yasemin: Arabalardan çıkan karbondioksit kirliliğe sebep olur ve fabrikalardaki kimyasallar.

Kaan: Saç spreyi, tehlikeli kimyasalların atmosfere girmesine sebep olur.

Öğretmen: Tamam. Şimdiye kadar tartışıklarımızı gözden geçirmek için bir dakika ayıralım.

Sokratik bir semineri uygulama halinde görmek için, [Edebiyat e-Çemberler](#) ünite planına bakın.